

(گل - ۳۳)

اُدي جي مهڙا - پڳتن کي درهن

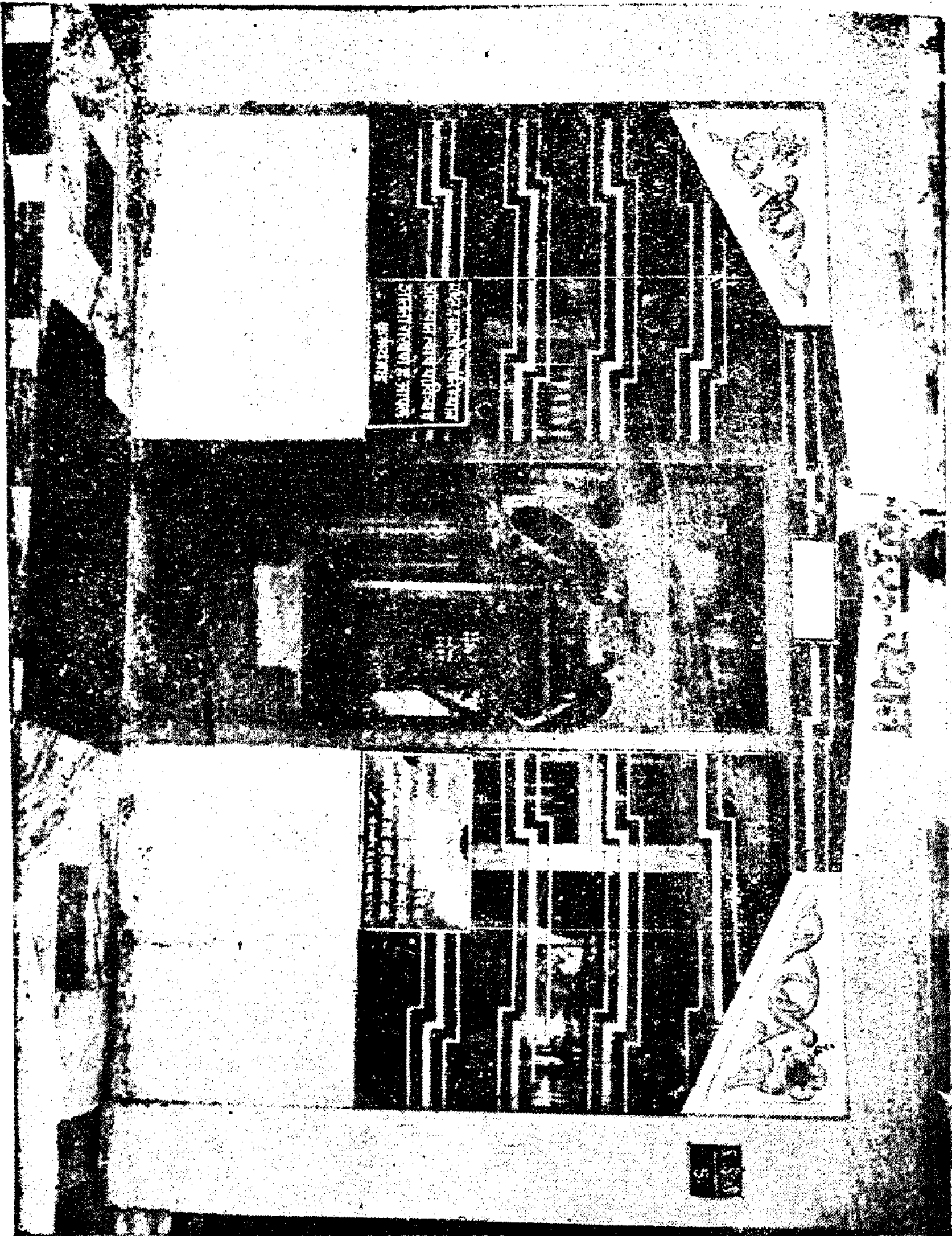
سنت جي ڪو به اڏرشيءَ سان
اسان جا ڪيل پاپ ناس ٿي ويندا.
سنتن سان وار تالاب ڪرڻ اسان
لاءِ بلڪل سڪيادائڪ ۽ آند دايڪ

ٿيندو. سنتن ۾ اهو پيد ڀاءُ نٿو رهي ته هي منهنجو
هو نهنجو. اهڙن سنتن ستڪورن جو فرض هن جنم
۾ ته ڇا پر اٽيڪ جنمن ۾ چڪائي ڪين سگهيو.

باباجن دڪشٽا وٺي، ان مان گهڻو حصو دان ڪري
باقي بچت مان ڪانيون گهراڻي رکندا هئا، جي اکند
ٽوڙي ٻارڻ جي ڪتب اينديون هيون. ٽوڙيءَ جي
پسر کي ”اُدي“ پراساد چوندا هئا، جو سڀني موڪلائي
ويندڙن کي من پري ڏيندا هئا، اُدي پسر مان باباجن
اسان کي سکيا ڏيندا هئا ته جهڙي طرح ٻريل ڪائي يا
ڪوٺي جو ٻيو روپ پسر آهي، تهڙي طرح هي سرور
۽ سنساري سک آخر ناس ٿي، پسر جو روپ وٺندا.
پسر ورهائڻ مهل چوندا هئا ته ”انت ۾ سڀ خاڪ
۾ ملي ويندا، تنهن ڪري پرهر ٿي فقط سک آهي ۽
جڳت مٿيا آهي. ڪوبه ڪنهنجو ماءُ پيءُ يا استري

پو تو نم جو و ط و گ و پ و آستان

پو تو نم جو و ط و گ و پ و آستان

صرف ٿوري وقت لاء آهي. هرڪو ننگو ۽ اڪيلو اچي ٿو ۽ ننگو ۽ اڪيلو وڃي ٿو. ”مطلب ته باباجن، (آدي) پسر جي دٿاران، سٽيه کي پڪڙڻ ۽ آستيه کي تياڳ ڪرڻ جي سکيا ڏيندا هئا. آدي ڏيڻ معدي وٺاڳ ورتي ڌارڻ، ۽ دکشٽا معدي تياڳ ورتي ڌارڻ جو سدانت. وٺاڳ ۽ تياڳ کانسواءِ، ماما روپي ساگر پار ڪرڻ تمام ڪنن آهي. آدي پوساد ڏيڻ يا ڪن پڳتن کي نرڙ ٿي آدي پسر لائڻ وقت، باباجن مٿس سر ۾ ڀڄڻ چولدا هئا ته—

”رمتي رام آٺوڃي آٺوڃي،

آديهان جي گوٺيخان پوکو ڄاڻوڃي.“

آدي دٿاران، ڪيترن جي صحت نيڪ ٿي، اڻاڻا مليا ۽ چنتا کان چوٽڪارو مليو، ۽ سنساري لاپ پٺ پوڻ ٿيا.

ناسڪ جو شري نارايڻ هوتيرام ڄاڻي، باباجن جو پوم پڳت هو ۽ رامچند وامن سوڌڪ پڳت سان گڏ ڪم ڪندو هو. هڪ ڏينهن شري نارايڻ پنهنجي ماما کي وٺي، باباجن جي درشن تي آيو ته باباجن سندس ماءُ کي چيو ته ”هاڻي تنهنجي پٽ کي نوڪري ڇڏي سوٽن ٿي پنهنجو ڪم کولڻ گهرجي.“ بابا جا وڃڻ سڃا نڪتا ۽ شري نارايڻ نوڪري ڇڏي، هڪ اُپهار گره (هونل) آندو آشم نالي کولي، جا بلڪل نيڪ طرح

هلي. نارائڻ راو جي هڪ متر کي وڃوڻ ۽ ڏنگيو ۽ هو
 سؤر ۾ ڦٽڪڻ لڳو. شريءَ ۾ اُڏي پسر لڳائڻ سان
 ڪهڙو به سؤر چو منتر (غائب) ٿي ويندو هو، پر هتي
 نارائڻ وٽ اُڏي حاضر ڪانه هئي، سو ڇا ڪيائين جو
 بابا جي مڙئيءَ اڳيان جيڪا اڳوڻي پري رهي هئي،
 ان جي رک ڇڏي ڪڍي، بابا جو نالو وٺي، ڏنگ جي
 مٿان لڳائين ته هن جو سؤر صفا لهي ويو ۽ اڳي
 وانگيان ڪلندو نچندو گهر ويو.

(۲) بابا جي پڳت باندا کي خبر ملي ته سندس
 ڌيءَ کي پليڪ جي ڳوڙهي نڪتي آهي. هن ڪدم
 نانا صاحب چنڊور ڪروٽ ماڻهو موڪلي، اُڏي گهرائي
 ورتي. هوڏانهن نانا صاحب پنهنجي پٽي سميت ڪلياڻ
 وڃڻ جي تياري ڪري رهيو هو. نانا صاحب وٽ به اُڏي
 پسر ڪانه هئي، سو ڇا ڪيائين جو رستي تان ڏوڙ
 ڪڍي سائين بابا جو ڌيان ڌري ۽ سهايتا ڪرڻ جي
 پراڻا ڪري، پنهنجي پٽيءَ جي مستڪ تي لڳائي.
 اُڏي وٺڻ واري ماڻهوءَ اهو سڄو ٽاڪ ڏنو. جڏهن
 موٽي آيو تڏهن شري باندا ٻڌايس ته ٿورو ئي وقت ٿيو
 ته ماڻهو خبر ڪڍي آيو ته پنهنجي ڌيءَ جي ڳوڙهيءَ
 جي سؤر ۾ ڪافي فائدو رسيو آهي ۽ لهندي پيئي
 وڃي. مطلب ته سهايتا جي پراڻا ڪرڻ تي، بابا جن
 جو ڪريءَ جي پليڪ جي ڳوڙهي تي اهڙو ازغبي

هت گهايو ۽ ادي هنشين، جو سندس ڌيءَ يڪدم
فرحت معلوم ڪئي.

(۳) ۱۹۰۴-۵ع ۾ نانا صاحب چند ورڪر، خاندان
ضلع ۾ ڄامنيرو جو ماملتدار هو، جو شرديءَ کان اٽڪل
(۱۰۰) هڪسؤ ميل دُور آهي. هن جي ڌيءَ مئنا ٻائي
گريوئي هئي ۽ وليم جو وقت اچي پريو هو، جنهن ڪري
ٻن ئن ڏينهن کان وليم جي سؤر جي پيڙا پوي رهي
هئي. نانا صاحب هر ممڪن ڪوشش ڪئي ته تڪليف
گهٽ ٿي پر ورهه ڪجهه ڪين. آخر بابا جو ڌيان
ڌري، کائڻ سھائتا جي پراڻا ڪيائين. نيڪ ان وقت
شرديءَ سان رامگير بؤئا (پاپوگير بؤئا) پنهنجي گھر
خاندان ۾ موٽي رهيو هو. باباجن هن کي گھرائي چيو
ته ”ڄامنيرو ۾ ٿورو وقت لهي، هيءَ ادي ۽ آڙي،
شري نانا صاحب کي ڏيندو وڃجانءِ.“ رامگير بؤئا اتر
ڏنو ته ”باباجي، مون وٽ ڪيسي به صرف به روپيا
آهن، جو پاڙو ته جليگائو تائين مس پورو پوندو، پوءِ
(۳۰) ميل پري ڄامنيرو پهچڻ مون لاءِ آسپو ٿيندو.“
ان تي باباجن چيس ته فڪر نه ڪر، رام سڀ سڙي
ڪندو. ۽ پگت شاما ڪان، مادو آڙڪڙ جي ٺاهيل
آڙيءَ جو نقل ڪرائي، نانا صاحب ڏانهن اديءَ سميت
ڏياري موڪلي.

پڳتن کي د رهن

(۱) باباجن جي وچن تي وشواس رکي، رامگير پوٽا، شرديءَ مان روانو ٿيو ۽ رات جو اٽڪل پي بهي ڄامنيءَ ۾ پهتو. اوڏي مهل سندس کيسي ۾ صرف ۲) آڻا بچيل هئا ۽ ڏاڍو مايوس هو ته خاندان پيش ڪمڻ پهچندس. ايتري ۾ سندس ڪن تي آواز پهتو ته ”شرديءَ مان آيل ٻاڙوگير ڪو آهي؟“ هن وڏي واڪي جواب ڏنو ته ”مان شرديءَ مان آيل ٻاڙوگير آهيان.“ چيراسي کيس ٻاهر وٺي آيو ۽ سٺي اوچي ٽانگي ۾ وهاري چيائين ته ”مان نانا صاحب چندورڪر جو چيراسي آهيان“ ٽانگي ٻڌل سٺا گهوڙا، ٽانگي کي تيز ڪاهيندا هليا ۽ صبح جو سويل هڪ نالي جي ويجهو پهچي، گهوڙن کي پاڻي پيشارڻ لاءِ پيئا. چيراسيءَ به رامگير پوٽا کي چيو ته ”اچو ٿورو جل پان ڪري ٿڪ ڏور ڪريون.“ پر هنجي ڏاڙهي ۽ مڇون، مسلمان وانگي ڪنٽرول ڏسي ۽ ڊريس پٺ مسلمانن کي ڏسي، جل پان ڪرڻ کان انڪار ڪيو.

ان ئي چيراسيءَ چيس ته ”مان ڳڙهوال جو ڪٿري هندو آهيان. هي ڪانو به نانا صاحب اوهان لاءِ ئي ڏنو آهي، تنهن ڪري اوهان کي به ڪو اعتراض يا شڪ هئڻ نه ڪري. انهي خاطر ملي ٿي بهي جل پان ڪيو ۽ پوءِ وري ٽانگي تي چڙهي پراڻهه ڪال وقت اچي ڄامنيءَ ۾ پهتا.

رامگير پوٽا، پاسيرو وڃي پيشاب ڪيو. جڏهن مونڱيو
 تڏهن ڏٺائين ته نه آهي چيراسي، نه نانگو، نه نانگي
 هلائڻ وارو!! عجب ۽ ڊپ وچان وات مان اکر ٿي نه
 پيو نڪرڻ. جلدئي وڪ کڻي ڪچهريءَ ۾ پوري جاچ
 ڪرڻ لاءِ پهتو پر اتي خبر مليس ته ماملتدار گهر ويو
 آهي، سندس گهر ويو ۽ چيائين ته ”مان شرديءَ مان
 باباجن جي آرٽي ۽ (آدي) پسر کڻي آيو آهيان.“
 انوقت معنائتيءَ جي حالت بلڪل گھير هئي ته مٿان
 آرٽي ۽ پسر ملين. نانا صاحب چندور ڪرڻ پنهنجي
 استريءَ کي چيو ته ”آدي پاڻيءَ ۾ ملائي اول ڏي
 کي پيئاري، پوءِ آرٽي ڪرڻ ته باباجن جي ڪرپاسان،
 کيس ضرور فرحت ٿيندي ۽ آرام ملندو.“ پتيءَ جي
 چوڻ موجب پتيءَ وڃي گهو ۽ ٿوري وقت ۾ پتري
 جي تڪليف لهي ويئي! پر وري جڏهن رامگير پوٽا
 ٻڌاين ته ڪنن کيس چيراسي اچي اسٽيشن تي گڏيو ۽
 فرحتي نانگي ۾ هڻي وٺي آيو، تڏهن پتي، پتيءَ ۽
 پتري ٺهي جا عجب ۾ وات ٿي ڦاٽي ويٺا ۽ ڏن
 سائين بابا جي ڏني هڻڻ لڳا.

(۲) پڳت نارائڻ راڻو کي پڻ باباجن جي درشن
 ڪرڻ جو ٿي پيرا سڙياڳهه مليو. ۱۹۱۸ ۾ باباجي جي
 لين ٿي وڃڻ کان (۳) سال پوءِ نارائڻ راڻو شرديءَ ۾
 وڃڻ تي چاهيو، پر ڪن سڀن ڪري وڃي نه سگهيو.

جو ته باباجن کان پوءِ هڪ سال اندر ئي هو چڱو بيمار
 ٿي پيو. جڏهن دوائن مان ڪو فائدو ڪونه پهتس،
 تڏهن ڏينهن رات باباجن جو ڌيان ڌرڻ شروع ڪيائين
 ته هڪ رات سڀني ۾ ڏٺائين ته باباجن هڪ غفا مان
 ٻاهر نڪري آيا آهن ۽ مونکي ڏيرج ڏيئي چيائون ته
 ”گهٻرائج نه. سڀاڻي کان وٺي توکي آرام ايندو ۽ ٻن
 هفتن اندر، تون هلڻ چلڻ شروع ڪندين.“ نارايڻ راو
 جو چوڻ آهي ته برابر ٻن هفتن اندر مان نيڪ
 ٿي ويس.

هتي سوال پيدا ٿو ٿئي ته ”ديھ چڙڻ کانپوءِ باباجن
 ساڳيءَ ديھ ۾ درشن ڪرڻ ڏيئي سگهيا! جواب آهي
 ته سنڌ هميشه امر آهن. اهي پنهنجي آثر شڪتيءَ
 سان ڪٿي به پهچي، پنهنجن پڳتن کي سھائتا ڪري
 سگهن ٿا. هو پر ماتما وانگي هر دم حاضران حضور آهن.
 (۱) ”مها آند پي سک پائيا“

سنتن کي پر سادي.

(۲) ”پني ڪرپال ڪسائين، ٻني سوگ سنڌاپ“

نتي واءِ نه لکي، سبگور رکي آپ.

گورواڻي.

(۳) ۱۹۱۷ ۾ بمبئيءَ جو ”سنڌ بالا بوڻا“ جنهن

کي ”اڄ ڪالھ جو ٽڪارام“ ڪري چوندا آهن، اهو
 شروعاتي ۾ آيو، جڏهن هن باباجن کي پروگرام ڪيو ته

بابا جن چيس ته ”توڪي چئن ورهين کان سڃاڻان.“ سندس
 بالا پوٽا کي عجب لڳو ته مان شاديءَ ۾ پهريون ئي
 پيرو آيو آهيان پوءِ ”چئن سالن کان سڃاڻان“ جو وچن
 بابا جن کمن ٿا ڪڍن! خيال ڪندي ڪندي، کيس
 يادگيري آئي ته چار سال اڳي بمبئيءَ ۾، مون بابا جن
 جي مورتيءَ کي برابر نمسڪار ڪيو هو. تنهن تي بابا
 سرڙڪيائي ۽ سرڙ وياڪ سمجهي، من ئي من ۾ کيس
 نمسڪار ڪيو. مطلب ته مورتيءَ کي نمسڪار ڪرڻ به
 درشن ڪرڻ جي برابر آهي.

(۴) **آڻا صاحب** جڏهن ٿاڻي ۾ آفيسر هو، تڏهن
 کيس ”پوٽي“ طرف گشت تي وڃڻو پيو، جتان هڪ
 هفتي ۾ موٽڻ ناممڪن هو. سندس گهر ۾ پرڀڻ،
 منجهند جي وقت ٽئين ڏينهن، هڪ فقير آيو، جنهنجي
 شڪل بابا جن جهڙي پئي لڳي. شريعتي ڪلڪرڻي ۽
 سندس ٻارن ان فقير کان پڇيو ته ”اوهين شاديءَ وارا
 سائين بابا ته ڪين آهيو!“ جواب مليو ته ”مان سائين بابا
 جو هڪ آڳاڪاري شيوڪ آهيان ۽ سندس ئي آڳا
 سان اوهان جو ڪشل ڪلياڻ پڇڻ آيو آهيان. هاڻي
 ڪجهه دکشتا ٿيو.“ شريعتيءَ کيس هڪ رپيو ڪڍي ڏنو،
 جو وٺي، فقير کيس اڏي پسم جي هڪ ڀڙي ڏيئي چيو
 ”ته هنڪي پوڄا واري مورتيءَ سان گذر ڪجو.“ ائين چئي،
 هو فقير هليو ويو.

هوڏانهن پونديءَ ۾ اڀا صاحب جو گهوڙو بيمار
 ٿي پيو، جنهن ڪري هو، وڌيڪ گشت تي وڃي نه
 سگهيو ۽ واپس گهر موٽيو. جڏهن سندس پٽيءَ کيس
 فقير جي اچڻ واري ڳالهه ٻڌائي ته سندس من ۾ اُشانتِي
 ۽ ازمـان ٿيو جي ”مان فقير جي درشن کان خالي
 رهجي ويس! هن کي هڪ رپيو ڊڪشٽا ڏيڻ نڪي نه
 هو. مان کيس گهٽ ۾ گهٽ ڏهه روپيا ضرور ڏيان ها.“
 انهيءَ خيال وچان فقير ڳولهي لهڻ لاءِ سڄو شهر ڦريو
 پر ڏسڻ ۾ ئي ڪنهن آيس. تڏهن بابا جا وچن ياد
 آيس ته ”پوکي ره ڪن ايشور ڪي پراپتي نهي هو سگهي.“
 بڪڊ ۾ گهر اچي، پوڄن ڪري پوءِ وري پنهنجي
 دوست چتري سان گڏ گهٽ نڪتو ته ٿورو ئي پريان،
 هڪ فقير ايندو ڏٺائين، جو کيس گهر وارن ٻڌايو هو
 ته هن جي شڪل بابا جن سان پئي لڳي. ليڪن فقير
 خود هٿ ڊگهيڙي کائس ڊڪشٽا گهري ته اڻا صاحب
 بڪدم کيس هڪ روپيو ڪاهي ڏنو. فقير وڌيڪ
 گهريو ته ٻه روپيا ٻيا ڏنائين. فقير کي ان تي به سنتوش
 ڪين آيو ۽ وڌيڪ گهريائين. اڀا صاحب پنهنجي دوست
 کان ئي روپيا اڏارا وٺي فقير کي ڏنا ته به هو وڌيڪ
 گهرڻ لڳو! اڀا صاحب چيس ته ”مون سان گڏ جي
 گهر هل ته توکي ڏيان.“ گهر اچي هن ئي روپيا ٻيا به ڏنا
 يعني ڪل ٽي روپيا فقير کي مليا ته به راضي ڪين
 ٿيو. تڏهن اڀا صاحب چيس ته ”مون وٽ نه ڏهن

روپين جو نوٽ آهي. فقير کائس نوٽ ورتو ۽ (۹)
 نو روپيا واپس ڏيئي هليو ويو. مطلب ته اها صاحب
 جيڪو من ۾ ڏهن روپين ڏيڻ جو سٺڪلپ ڪيو هو،
 سو سندس پورو ٿيو ۽ موت ۾ بابا فقير جي شپ هٿن
 جا سپرڻ ڪيل نو روپيا کيس موٽي مليا يعني باباجن
 کيس نوڻ پرڪارن جي ٿوڏا پگتي پرڏان ڪئي!
 پر جڏهن فقير کان مليل اديءَ جي پڙي کوليائون
 ته ان ۾ قول جا پن ۽ چانور پيل هئا، جي سوکها ڪري
 رکيائون. ڪجهه وقت کانپوءِ جڏهن شرديءَ ۾ ويسا،
 تڏهن باباجن کين پنهنجو هڪ وار پڻ ڏنو. اها صاحب
 اهو وار ۽ قول جا پن ۽ چانور گڏي، تعويذ يا وڪشا
 ٺاهي، هميشه پنهنجي ڪرائيءَ ۾ ٻڌندو هو، ڇو ته کيس
 باباجن جي اديءَ جي شڪتي جي ثابتي ملي. ادي
 ملڻ کان اڳي سندس پگهار (۴۰) چاليهه روپيا هو پر
 اديءَ ملڻ کانپوءِ سندس پگهار ويو جلد وڌندو ۽ اضافو
 پڻ ملندو ويو. تنهن سان گڏوگڏ سندس اڌ يانهڪ
 اٺي (واڌارو) پڻ ٿيندي وئي ۽ پاڻ ڪلندا ويا.
 ”دان مهڏا تلي خاک، جي ملي ته مستڪ لائين،
 جي هوري پورب ليڪا، تا ڌوڙ ٿا ڪي پائين.“
 (گورواڻي)